Impact Factor – 6.261 Special Issue - 124 C Feb. 2019 ISSN – 2348-7143

INTERNATIONAL RESEARCH FELLOWS ASSOCIATION'S

RESEARCH JOURNEY

UGC Approved Journal

Multidisciplinary International E-research Journal

महिलांची सुरक्षितता व सशक्तीकरण अंतर्गत महिलांमध्ये करावयाची सामाजिक व कायदेविषयक जाणीव जागृती

आयोजक

चाळीसगांव एज्युकेशन सोसायटीचे

बी.पी. आर्टस्, एस.एम.ए. सायन्स, अॅन्ड के.के.सी. कॉमर्स कॉलेज

चाळीसगाव, जि. जळगाव.

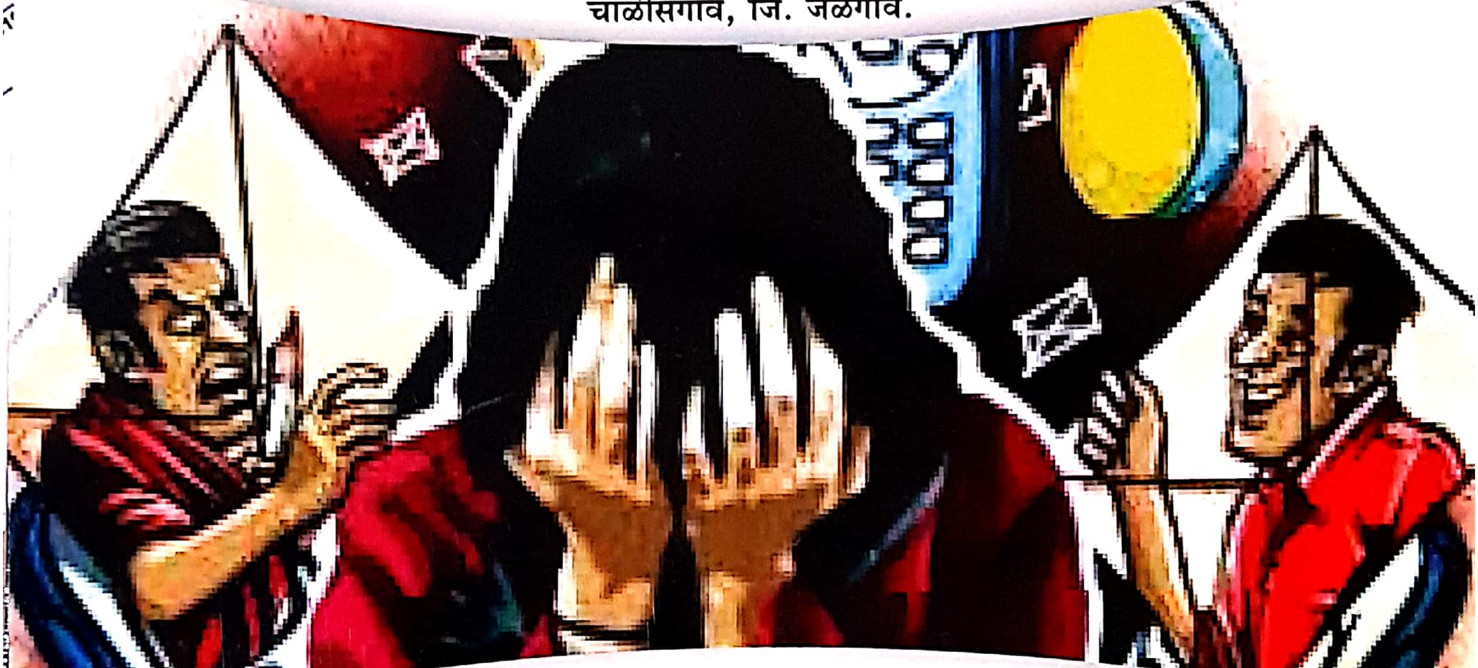

■ GUEST EDITOR ■

Principal Dr. Milind Bildikar

■ EXECUTIVE EDITOR ■ **Dr. Dilipsingh Nikumbh**

■ ASSOCIATE EDITOR ■ **Mr. Ravindra Patil**

■ CHIEF EDITOR ■ **Mr. Dhanraj T. Dhangar**

RESEARCH JOURNEY
MULTIDISCIPLINARY ONLINE RESEARCH JOURNAL

This Journal is indexed in :

- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmoc Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)
- Indian Citation Index (ICI)
- Dictionary of Research Journal Index (DRJI)

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

Scanned with CamScanner

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

उमविनगर, जळगाव - ४२५००१ (महाराष्ट्र) भारत
(पूर्वीचे उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव)

प्रा. प्रदीप प्रेमचंद पाटील
पीएच.डी., एम.एस.ए.एससी.
कुलगुरू

KBC NMU

शुभेच्छा संदेश

महाराष्ट्र राज्य महिला आयोगाच्या सहकार्याने चाळीसगाव एज्युकेशन सोसायटीच्या कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालयात होत असलेल्या *'महिलांची सुरक्षितता व सशक्तीकरण अंतर्गत महिलांमध्ये करावयाची सामाजिक व कायदेविषयक जाणीव जागृती'* या विषयावरील राष्ट्रीय परिषदेसाठी मन:पूर्वक शुभेच्छा.

महिलांवरील वाढते अत्याचार, कौटुंबिक हिंसाचार यामध्ये सातत्याने होणारी वाढ ही सर्वांसाठी चिंतेची बाब ठरू लागली आहे. हुंडा, स्त्री भ्रूणहत्या, निरक्षरता, लैंगिक अत्याचार या सारख्या बाबी निकोप समाजाचे मुळीच लक्षण नाही. अजुनही स्त्री स्वातंत्र्याकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन संकुचित आहे. महिलांना समानतेने वागविण्याचा विचार समाजात स्थापन झाला तरच खऱ्या अर्थाने महिला सबलीकरणाला प्रारंभ होईल. त्यासाठी स्वतंत्र निर्णय घेण्याचा अधिकार स्त्रीयांना प्राप्त होईल यासाठी तसे वातावरण तयार करणे गरजेचे आहे. स्त्री ही सृजनशील असते. तिच्या या सृजनशीलतेला वाव देणारा समाज निर्माण व्हावा, ही अपेक्षा आहे. स्त्रीयांसाठी अनेक कायदे निर्माण झाले असले तरी पुरुषी मानसिकता बदलण्याची गरज आहे. महिला आयोगाच्या वतीने ठिकठिकाणी महिलांच्या सबलीकरणासाठी व त्यांच्यात कायदेविषयक जाणीव निर्माण व्हावी यासाठी सातत्याने कार्यशाळा घेतल्या जात आहेत ही अभिनंदनीय बाब आहे. यातून स्त्री वर्गाचे मनोबल निश्चितच वाढेल असा आशावाद आहे.

पुन:श्च या कार्यशाळेसाठी शुभेच्छा.

(प्रा. प्र. प्रे. पाटील)
कुलगुरू

कार्यालय : +९१- २५७ - २२५८४०१, २२५८४०२ निवास : +९१- २५७ - २२५८४०४, +९१- २५७ -२२८११७८
फॅक्स : +९१- २५७ - २२५८४०३ मोबाईल नं. : +९१ ९४२३१८५०७१, +९१ ९४२२२१५६४०
ई मेल vco@nmu.ac.in वेबसाईट : www.nmu.ac.in

Scanned with CamScanner

'RESEARCH JOURNEY' *International Multidisciplinary E- Research Journal*
Impact Factor - (SJIF) – 6.261
Special Issue 124 C : महिलांची सुरक्षितता व सशक्तीकरण अंतर्गत महिलांमध्ये करावयाची सामाजिक व कायदेविषयक जाणीव जागृती
ISSN : 2348-7143
Feb. 2019

महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई
यांच्या सहयोगातून
एक दिवसीय राष्ट्रीय परिषद (आंतरविद्या शाखीय)

- आयोजक -

चाळीसगांव एज्युकेशन सोसायटीचे
बी.पी. आर्टस्, एस.एम.ए. सायन्स, अॅन्ड के.के.सी. कॉमर्स कॉलेज
चाळीसगाव, जि. जळगाव.

- विषय -

महिलांची सुरक्षितता व सशक्तीकरण अंतर्गत महिलांमध्ये करावयाची सामाजिक व कायदेविषयक जाणीव जागृती

१४ फेब्रुवारी, २०१९

संपादक मंडळ

अतिथी संपादक
प्राचार्य डॉ. मिलिंद बिल्दीकर
चाळीसगांव एज्युकेशन सोसायटीचे बी.पी. आर्टस्, एस.एम.ए. सायन्स, अॅन्ड के.के.सी. कॉमर्स कॉलेज, चाळीसगाव, जि. जळगाव.

कार्यकारी संपादक
प्रा. डॉ. दिलीपसिंह निकुंभ
चाळीसगांव एज्युकेशन सोसायटीचे बी.पी. आर्टस्, एस.एम.ए. सायन्स, अॅन्ड के.के.सी. कॉमर्स कॉलेज, चाळीसगाव, जि. जळगाव.

सह संपादक
प्रा. रविंद्र पाटील
चाळीसगांव एज्युकेशन सोसायटीचे बी.पी. आर्टस्, एस.एम.ए. सायन्स, अॅन्ड के.के.सी. कॉमर्स कॉलेज, चाळीसगाव, जि. जळगाव.

मुख्य संपादक
प्रा. धनराज धनगर
एम.जी.व्ही.एस. आर्टस्, कॉमर्स अॅन्ड सायन्स कॉलेज, येवला, जि. नाशिक.

Scanned with CamScanner

२१	**महाविद्यालयीन आदिवासी विद्यार्थ्यांमध्ये महिला सक्षमीकरणाची जाणीव–जागृती : एक सर्वेक्षण** प्रा.सौ.गंधाली अ.चंद्रात्रे, प्रा.सौ.अबोली अ.चंद्रात्रे	०५३
२२	**भारतीय राजकारण आणि महिला (विशेष संदर्भ – लोकसभा, राज्यसभा आणि महाराष्ट्रातील विधान सभा)** सहा. प्रा. बोयेवार यादव बाबुराव	०५४
२३	**भारतातील स्त्रियांसाठीचे कायदे व शासकीय योजना : एक दृष्टीक्षेप** प्रा. एन.एम. नन्नावरे	०५६
२४	**भारतातील महिला सुरक्षा विषयक कायदे व कायद्याची वास्तवता व उपाय** प्रा.डॉ. के.जी. पोकळे, प्रा.डॉ.संजय वामनराव भोळे	०५९
२५	**भारतातील स्त्रीविषयक स्थितीची आढावा : एक दृष्टिक्षेप** डॉ. श्रीमती सुरेखा गायकवाड	०६२
२६	**आजची स्त्री किती स्वतंत्र– किती मुक्त** प्रा. एस. जी. रणवीरकर	०६५
२७	**भारतातील महिलांचे समाजातील स्थान आणि दर्जा** प्रा. डॉ. पौर्णिमा गंथडे	०६७
२८	**ग्रामीण व आदिवासी महिलांचे सशक्तीकरण** प्रा. वाघ एस.एस., प्रा.डॉ. सारंग. एस.बी.	०७०
२९	**महिला सक्षमीकरण : जाणीव व जागृती** प्रा.डॉ.डी.के. खोकले	०७२
३०	**महिला सुरक्षा विषयक कायदे** प्रा. भरत. व्ही. जाधव	०७५
३१	**भारतीय महिलांचे शिक्षण व लिंग गुणोत्तरानुसार समाजातील स्थान** प्रा. अजय वासुदेव काटे	०७८
३२	**'जिणं आमचं' या आत्मकथनातील दलित स्त्रियांची स्थिती** प्रा. निलेश एकनाथ पाटील	०८१
३३	**'धग' कादंबरीतील पारंपारिक संस्कारशील भारतीय स्त्री** प्रा. भैय्या डी. पाटील	०८३
३४	**महिला आणि राजकारण** प्रा. श्रीमती कल्पना शामराव सोनवणे	०८५
३५	**महिला सशक्तिकरणात कायद्यांची भूमिका** प्रा. विश्वनाथ देविदास पाटील	०८७
३६	**स्त्री सुरक्षितता आणि कायदा** सुरेश भिमराव लेकुळे	०९०
३७	**स्त्री समानता : स्त्रीच्या संदर्भात बदलता सामाजिक दृष्टिकोन** प्रा.डॉ. दिलीपसिंह निकुंभ	०९२
३८	**महिलांचे स्थान व दर्जा** प्रा. कु. रचना माणिकराव गजभिये	०९४
३९	**महाराष्ट्रात महिलांचा राजकीय सहभाग व राजकीय सामाजिकरणाचा आशय (विशेष संदर्भ – आदिवासी महिला नेतृत्व – धुळे जिल्हा)** प्रा.विरेंद्र मुरलीधर घरडे, प्रा.डॉ.सुरेंद्र अंबर मोरे	०९६
४०	**भारतीय महीलांचे संवैधानिक व कायदेविषयक अधिकार व त्यांची वास्तविकता** गोविंद द. वावस्कर	०९९

Scanned with CamScanner

भारतातील महिला सुरक्षा विषयक कायदे व कायद्याची वास्तवता व उपाय

प्रा.डॉ. के.जी. पोकळे
संशोधन मार्गदर्शक, राज्यशास्त्र विभागप्रमुख, नवगण शिक्षण संस्था राजुरीचे कला व विज्ञान महाविद्यालय चौसाळा ता.जि.बीड
प्रा.डॉ.संजय बाबुराव भोळे
अप्पासाहेब र.भा.गरुड कला,वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,शेंदुर्णी ता.जामनेर जि. जळगांव

प्रस्तावना

भारत हा लोकशाही प्रधान देश आहे. स्वातंत्र्यानंतर भारतात स्वातंत्र्य,समता,न्याय,बंधुता या तत्वाचा स्विकार करून भारतीय राज्यघटनेच्या माध्यमातुन त्याची वास्तवता निर्माण करण्याचा प्रयत्न करण्यात आला आहे. भारतीय राज्यघटनेच्या या सर्व तत्वांच्या आधारावर लोकशाहीचा डोलारा उभा आहे.

याच अनुषंगाने स्त्रि आणि पुरुष ही एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत आणि या दोघांच्या समान अधिकार आणि विकासातुन देशाचा खरा विकास साधला जाऊ शकतो. या भुमीकेतुन स्त्रि आणि पुरुष यांच्या समानतेचे तत्व संपूर्ण भारतभर रुजविण्याचा प्रयत्न भारतीय राज्यघटनेबरोबरच शासन आणि प्रशासन तसेच महीला चळवळी यांनी केलेला आहे. त्याला प्रत्यक्षात उतरविण्यासाठी आज आपल्या भारतात आणि भारतातील विविध राज्यात विविध कायदे करण्यात आलेले आहेत. स्त्रियांना या कायदयाची जाणीव व्हावी यासाठी मुध्दा शासन, प्रशासन आणि सामाजिक पातळीवर मोठ्या प्रमाणात प्रयत्न केले जात आहेत.

असे असले तरी भारतात आणि प्रामुख्याने पुरोगामी समजल्या जाणाऱ्या महाराष्ट्रात स्त्रियांवर बऱ्याच प्रमाणात अन्याय अत्याचार होतांना आपणास दिसत आहेत. आजही स्त्रियाना कौटुंबिक छळ,लैंगिक अत्याचार,स्त्रि-पुरुष विषमता याला मोठ्या प्रमाणावर सामोरे जावे लागत असतांनाचे चित्र आपणास दिसत आहे. याचा गांभीर्याने विचार करणे व त्यावर योग्य अशी उपाय योजना करणे आज काळाची गरज झाली आहे. अन्यथा ही स्त्रि-पुरुष विषमतेची दरी अशीच वाढत जाऊन भारताची अर्धशक्ती समजली जाणारी स्त्रि शक्ती ही भारताच्या महासत्तेसाठी धोकादायक ठरेल. याच अनुषंगाने प्रस्तुत शोध निबंधात महिला सुरक्षा विषयक कायदे व त्याची आज असणारी वास्तवता याचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न करण्यात आला आहे.

शोधनिबंधाची उद्दीष्टे

१) भारतातील व महाराष्ट्रातील स्त्रियांसाठी असणाऱ्या कायद्यांचा आढावा घेणे.
२) स्वातंत्र्यानंतर भारतात स्त्रि-पुरुष समतेसाठी कायद्याच्या आधारे केले जाणाऱ्या प्रयत्नांचा अभ्यास करणे.
३) स्त्रीयांच्या अधिकाराबाबत त्यांना असलेली जाणीव जागृती याचा आढावा घेणे.
४) महिला विषयक कायदे व त्यांची वास्तवता याचा आढावा घेणे.
५) महिला विषयक कायदे व त्याची आजची प्रासंगिकता याचा योग्य आढावा घेणे.
६) महिलांसाठी असलेल्या कायद्याच्या आधारातुन समाजात होणारे परिवर्तन स्पष्ट करणे.

महिला कल्याणासाठी कायदे

भारतात विशेषत: स्वातंत्र्यानंतर महिलांच्या विकासाठी व त्यांच्यावरील होणाऱ्या अन्याय अत्याचाराला थांबविण्यासाठी भारतात व महाराष्ट्रात अनेक कायदे झालेली आपणास दिसतात, परंतु त्याची वास्तविकता मात्र फार वेगळी असल्याची आपणास दिसुन येते.

१) **हुंडा प्रतिबंधक कायदा** – १९६१ च्या या कायद्यानुसार हुंडा मागणे आणि हुंडा घेणे हे गुन्हा आहे आणि हा कायदा अधिक प्रभावी होण्यासाठी भारतीय दंड संहितेमध्ये ३०४(ख) आणि ४९८(क) ही नवीन कलमे मुध्दा अंतर्भुत आहेत. असे असले तरी भारतीय समाज व्यवस्था आजही या कायद्यांना फारसे महत्व देतांना दिसत नाही. आज अनेक सुशिक्षित व ज्ञानसंपन्न कुटूंबामध्ये महिलांचा हुंड्यासाठी छळ केला जातो ही वास्तव परिस्थीती आहे.

२) **महिला संरक्षण कायदा** – कौटुंबीक छळ प्रतिबंधक कायदा हा स्त्रियांना कौटुंबीक, सामाजिक, आर्थिक व शारीरीक संरक्षण देतो. हा कायदा फक्त पुरुषाविरूध्दच लागू होतो. यात अंतरिम आदेश देणे, नुकसान भरपाई देणे, संरक्षण अधिकाऱ्याची नियुक्ती करणे, सासरच्या घरात राहण्याचा अधिकार व कायदेशिर व वैद्यकीय मदत देण्याची तरतुद आहे.

३) **अश्लिलता विरोधी कायदा** – भारतीय दंड संहितेच्या कलम २९२ ते २९४ मध्ये महिलांशी अश्लिल वर्तन करणाऱ्यांना शिक्षा देण्याची तरतुद आहे. त्याचप्रमाणे जाहिराती चित्र,पुस्तके इ. माध्यमातून महिलांची विटबंना करणाऱ्या चित्र किंवा लेखणातून अश्लिलता पसरविणाऱ्या विरोधी कायदा १९८७ नुसार वॉरंट शिवाय अटक करण्याचा अधिकारही आहे. परंतु आज सर्रास अशा कायद्याचे उल्लंघन मोठ्या प्रमाणात होतांना दिसते.

४) **बालविवाह प्रतिबंधक कायदा** – बालविवाहाची प्रथा बंद करण्यासाठी बालविवाह प्रतिबंधक अधिनियम(शारदा ॲक्ट) १९०९ मध्ये सुधारणा करण्यात आलेल्या आहेत. लग्नाच्या वेळी मुलीचे वय किमान १८ व मुलाचे वय २१ वर्षांहुन कमी असल्यास शिक्षेची तरतुद आहे. हा कायदा सर्वच जाती-धर्मासाठी सारखाच आहे. परंतु आज भारतातील राजस्थान,मध्यप्रदेश,महाराष्ट्र यासारख्या बऱ्याच राज्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात बालविवाहास चालना दिली जाते. ही वास्तवता आहे.

५) **कौटुंबिक न्यायालय कायदा** – कौटुंबीक अधिनियम १९८४ नुसार दाम्पत्य व कौटुंबीक कलहाची प्रकरणे एकाच ठिकाणी सोडविण्यासाठी कुटुंब न्यायालय नसल्यास तिथल्या जिल्हा कोर्टांना कुटुंब न्यायालयाचा दर्जा देण्यात आला आहे.

६) **छेडछाड करणे गुन्हा** – महिलांची अब्रु लुटने, हातधरणे,तिच्या वस्त्रांना हात घालणे अशा प्रकारे महीलांचा विनयभंग करणाऱ्यांना भारतीय दंड संहिता ३५४ खाली शिक्षेची तरतुद आहे.

७) **मुलांवर हक्क** – एखाद्या स्त्रीचा घटस्फोट झाल्यास तिच्या पाच वर्षापर्यंतच्या मुलांना ती स्वत:जवळ ठेवु शकते, मात्र पाच वर्षांपुढील अधिक वयाच्या मुलांच्या बाबतीत कोर्टाचा निर्णय बांधील असतो.

ISSN : 2348-7143
Feb. 2019

८) **समान वेतन कायदा –** समान वेतन कायद्यानुसार एकाच कामासाठी स्त्री व पुरूष या दोघांना समान वेतन मिळाले पाहिजे. विशीष्ठ कार्यक्षेत्र सोडुन अन्य ठिकाणी स्त्रीयांना रात्रपाळीला कामाला बोलावता येत नाही.

९) **लैंगिक गुन्हे –** लैंगीक गुन्ह्यासंबधात भारतीय दंडसंहीता कलम ३७५ व ३७३ अनुसार कडक शिक्षा देण्यात येतात. लैंगिक प्रकरणाची सुनावणी कार्टाच्या बंद खोलीत होते.

१०) **हिंदु उत्तराधिकार –** १९५६ मध्ये निर्माण झालेल्या हिंदु उत्तराधिकार कायद्यानुसार महिलांना संपत्तीमध्ये व्यापक अधिकार देण्यात आले असून स्त्रीधनाचा उपभोग घेण्याचा व ते धन खर्च करण्याचा अनिर्बंध अधिकार स्त्रिला मिळाला आहे. स्त्रीला तीचे धन मिळावे म्हणून कोर्टात खटला दाखल करता येतो. तसेच मुलाप्रमाणेच वडीलांच्या संपत्तीमध्ये हक्क मागता येतो.

११) **हिंदु विवाह कायदा –** भारतीय दंडसंहिता कलम १२५ अनुसार स्त्रीला पोटगीची मागणी करण्याचा हक्क आहे. हिंदु विवाह कायदा १९५५ कलम २५ नुसार अर्ज दाखल केल्यानंतर कोर्ट पोटगीची रक्कम देण्याचे आदेश देते. पती पत्नीच्या वादामध्ये निकाल लागेपर्यंतच्या मधल्या काळात सुध्दा पत्नीच्या उदरनिर्वाहासाठी अंतरिम पोटगी देण्याची तरतुद कायद्यात आहे.

१२) **प्रसूती सुविधा कायदा –** नोकरी व्यवसायातील महिलांसाठी बाळंतपणाची आणि नवजात बाळाची देखभाल करण्यासाठी रजेची तरतुद असून त्या काळात स्त्रिला विशीष्ठ दिवसाची भरपगारी रजा मिळते. मात्र कायद्यानुसार ही रजा व फायदे फक्त दोन बाळंतपणासाठी असतात. गर्भपात झाल्यावरही स्त्रीला भरपगारी रजा मिळण्याची तरतुद कायद्यात आहे.

१३) **विशेष विवाह अधिनियम –** या कायद्याच्या १९५४ च्या तरतुदी नुसार मानसिक दृष्ट्या सक्षम आणि आठरा वर्ष पूर्ण झालेली स्त्रि प्रेमविवाह किंवा अंतरजातीय विंवाह स्वत:च्या इच्छेनुसार करू शकते. या विवाहाची नोंदणी करणे आवश्यक असून पुरूषाचे वय २१ वर्षापेक्षा अधिक असावे लागते.

१४) **गर्भलिंग चाचणी –** स्त्री भृण हत्या रोखणे व गर्भाचे लिंग जाणून घेण्याच्या तंत्राचा दुरूपयोग करणे यावर अंकुश ठेवण्यासाठी प्रस्तुतिपूर्व निदान आणि तंत्रज्ञान विनियम व दुरूपयोग निवारण अधिनियम १९९४ आहे.

१५) **जिल्हा महिला सहाय्यता समिती –** महिलांचे शोषण व छळ होऊ नये म्हणून हायकोर्टाच्या आदेशानुसार प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हाधिकाऱ्याच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा महिला साहयता समिती स्थापन करण्यात आली आहे.

१६) **लैंगीक छळाविरूध्द मार्गदर्शन तत्व –** नौकरीच्या ठिकाणी महिलांचा होणारा लैंगिक छळ थांबविण्यासाठी सुप्रीम कोर्टाने मार्गदर्शक तत्वे लागु केली आहेत. खाजगी,सार्वजनिक तसेच अन्य संस्थामध्ये सुध्दा महीलांवर होणाऱ्या छळाच्या निवारणासाठी प्रत्यक विभागात महिला अध्यक्षासह अर्ध्यापेक्षा अधिक महिला असणरी समिती स्थापन करण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे.

१७) **महिलांना अटक संबधी नियम –** महिलांना फक्त पोलीस सुर्योदयानंतर आणि सुर्यास्तापूर्वी अटक करू शकतात तसेच महीलांना अटक केल्यानंतर त्यांना स्वतंत्र महिला कक्षेतच ठेवता येते.

१८) **महिला आयोग –** महिलांना संवैधानिक व न्यायीक सुरक्षा आणि अधिकार देण्यासाठी ३१ जानेवारी १९९२ रोजी महिला आयोगाची स्थापना झाली आहे. प्रत्येक राज्यातही महीला आयोग आहे. यानुसार महिला कोणतीही तक्रार थेट महिला आयोगाकडे करू शकतात.

महिला विषयक कायद्यांची वास्तवता

वरीलप्रमाणे महिलांच्या हक्क व अधिकाराच्या रक्षणासाठी आज पर्यंत अनेक कायदे झालेले आपणास दिसून येतात असे असले तरी आज मात्र याच्या अंमलबजावणीच्या बाबतीत असलेली वास्तवता विरोधाभासाची दिसून येते.

जगातील एकूण बालविवाहापैकी ४०टक्के बाल विवाह एकट्या भारतामध्ये होतात. महिला अत्याचारा बाबतीत महाराष्ट्राचा विचार केला तर महाराष्ट्र राज्यात महिला वरील अत्याचाराच्या रोज साधारणत: २० घटना घडतात. मागील १५ वर्षापासुन महिलांच्या अत्याचाराच्या प्रमाणात असंख्य गुणे दाखल झाले आहेत. महाराष्ट्र राज्यातील सर्व कोर्टामध्से २०१० साली महिला अत्याचाराचे १,२१,६१० गुन्हे निकालाच्या प्रतिक्षेत होते. या खटल्यातील ८,८५६ आरोपींची निर्दोष मुक्तता झाली.

महिला अत्याचाराचे सर्वाधीक गुन्हे आंध्रप्रदेशात दाखल असुन त्या पाठोपाठ बंगाल, उत्तरप्रदेशचा क्रमांक लागतो या मध्ये महाराष्ट्र १८ व्या क्रमांकावर आहे. विहार मध्ये सर्वाधीक हुंडाबळीच्या घटना घडतात तर हरीयाणात सगळ्यात जास्त सामुहीक बलात्काराच्या घटना घडतात. हुंडाप्रतिबंधक कायदा असतांना सुध्दा आज हुंड्यासाठी महिलांचा छळ केला जात आहे. महिला संरक्षण कायदे असतांना सुध्दा महिलांना त्यांचे स्वातंत्र्य उपभोगता येत नाहीत.

बलात्काराच्या घटनेत दिवसेंदिवस वाढ होउन समाजात भयभीततेचे वातावरण निर्माण झाले आहे. उदा – दिल्लीतील निर्भयावरील बलात्कार,महाराष्ट्रातील कोपर्डी गावातील छकुली या विद्यार्थीनीवर झालेला बलात्कार संपूर्ण देश हादरून टाकणारी घटना आहे.

बालविवाहाचे प्रमाण कायदे करूनही वाढतच आहे. महिलांच्या छेडछाडीचे प्रमाण ही आज वाढतांना दिसत आहे.

स्त्रि-पुरूष भेद हा निसर्गानेच निर्माण केला आहे अशी समाजाची खोटी धारणा झाली आहे. त्यातुन सामाजिक, राजकीय, आर्थिक, शैक्षणीक पातळीवर महिलांना दुय्यम वागणूक दीली जात असल्याचे अनेक उदाहरणे आहेत.

मंदीरात प्रवेश नाही, राजकारणात वास्तव हक्क नाही, शिक्षणात समाज दर्जा नाही, वाढती भ्रूण हत्या या सारख्या भयावह अशा प्रश्नांनी महिला पोखरलेल्या आहेत. याची जाणीव महिलांना आता खऱ्या अर्थाने होणे व अशा अन्यायाविरूध्द महिलांनी पेटुन उठणे गरजेचे आहे. कारण केवळ कायद्याने परिवर्तन होणे शक्य नाही.

उपाय

१) स्त्रि-पुरूष भेद सामाजिक पातळीवरून नष्ट करणे गरजेचे आहे.
२) स्त्रियांनी आपली नकारात्मक मानसिकता बदलने गरजेचे आहे.
३) कायद्याबरोबरच त्यांची अंमलबजावणी ह्या दोन्ही बाबी अत्यंत महत्वाच्या आहेत. या बाबत शासन व प्रशासनाने कठोर पावले उचलली पाहीजेत.

Scanned with CamScanner

29.01.2018

४) महिलांवरील अत्याचारासह आळा घालण्यासाठी अत्याचार करणाऱ्यास त्वरीत शिक्षा झाली पाहीजे.

५) गुन्ह्यासाठी माफी नसावी.

६) महिलांमध्ये सतत त्यांच्या अधिकाराबाबत जागृती निर्माण करणे शासन, प्रशासन व समाजातील समाजसेवी संस्थांनी पुढाकार घेणे गरजे आहे.

७) महिलांनीच महिलांचे रक्षण केले पाहिजे.

निष्कर्ष

एकंदरीतच भारताच्या महासत्तेची स्वप्ने व बघत असतांना भारत हा देश केवळ भौतिक साधनांच्या वृध्दीतून महासत्ता होईल याचा विचार करून चालणार नाही तर भारतात असणारी मानवसंसाधन संपती व त्यामध्ये असलेली स्त्रि–शक्ती यांच्या ही अधिकाराचे रक्षण करून त्यांचा देशाच्या विकासात हात भारत लावणे हे सुध्दा तितकेच गरजेचे आहे.

असे झाले तर प्राचीन काळापासुन महिलांकडे बघण्याचा भोगवादी दृष्टीकोण नष्ट होउन महिलांना सुध्दा चूल आणि मुल या पलीकडे जाऊन आपले खरे स्वच्छंदी जीवन जगता येईल अणि मग खऱ्या अर्थाने भारतात कायद्याचे राज्य येईल व स्वराज्याचे सुराज्यात रूपांतर होईल असे म्हणता येईल.

संदर्भ

१. भारताचे संविधान, भारतसरकार, व विधीन्यायमंत्रालय २०११
२. डॉ. प्रमोद पवार(संपादक) महाराष्ट्रातील स्थित्यंतरे, अर्थव पब्लिकेशन जळगांव, ११ जानेवारी २०१९
३. डॉ. रेखा वानखेडे (संपादक) Decision and action research journal Decembar 2011
४. डॉ. पंडीत नलावडे (संपादक) 21th centure Word : Present scenario and Challenges प्रथमेश प्रकाशन अहमदनगर फेब्रुवारी २०१६
5. https//m.dailyhunt.in>marathi8oct2018
5. BBC News/ Marathi 24 April 2018
6. Maharashtra Times.indiatiomes.com 2 Dec.2017
7. Maharashtra Times(cid Report) 16 Dec 2011
8. Vikaspedia.in,Maharashtra times 8 March 2009
९. दै.लोकमत, ३ फेब्रुवारी २०१९, पृष्ठ क्र.८
१०. दै.लोकमत, राज्य आवृत्ती २८ जानेवारी २०१९, पृष्ठ ६
११. दै.लोकमत, २ फेब्रुवारी २०१९, पृष्ठ ३
१२. दै. लोकमत ४ फेब्रुवारी २०१९ पृष्ठ २